

สุข

สาธารณะ

สุขน หน้กบุรี

รอยเกวียนแห่งการเรียนรู้ สู่สังคมสุขภาวะ (1)

ช่วงสัปดาห์สุดท้าย ปลายเดือนที่ผ่านมา ผมมีโอกาสเข้าร่วมงานประชุมวิชาการ 4 ภาค เพื่อถ่ายทอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ “นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม” ในหลายๆ พื้นที่ งานนี้มีภาคีเครือข่ายจากพื้นที่ภาคเหนือ อีสาน กลาง และภาคใต้ ทั้งภาครัฐ นักวิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) คล้องแขนกันมาจัด กระบวนการพัฒนาความรู้จากการปฏิบัติ ได้อย่างน่าชื่นใจครับ

คำว่า “นโยบายสาธารณะ” คือ นโยบาย แนวทางหรือข้อเสนอในการแก้ปัญหาให้คนส่วนใหญ่ในพื้นที่ โดยมี ภูมูญแจสำคัญ คือ ประชาชน ชุมชน ทุกภาคส่วน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนด ร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมดำเนินการ ผลจากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหลายปีที่ผ่านมา ได้เกิดเป็นปรากฏการณ์ดอกไม้หลากสีที่ผลิบานในหลายๆ พื้นที่ที่ได้นำกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมภายใต้ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ไปใช้

ขอเริ่มจาก ภาคกลาง ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมและภาคีเครือข่ายสุขภาพภาคกลาง 26 จังหวัด ร่วมกันเป็นแม่งานก่อนนะครับ มีบทเรียนน่าสนใจจาก นครนายก ซึ่งในอดีตเคยเป็นเมืองแห่งธรรมชาติ มีทั้งน้ำตก ป่าไม้ ภูเขา แต่ปัจจุบันได้มีธุรกิจผุดขึ้นมากมาย ทั้งท่องเที่ยว อุตสาหกรรม ชะยะต่างๆ สร้างปัญหาสารพัด

ทั้งการจราจร มลพิษ สารเคมีภาคเกษตร ยาเสพติด และน้ำท่วม ผู้คนไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพเหมือนแต่ก่อน ภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนจึงร่วมกันจัดตั้งสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครนายก ขึ้น เพื่อผลักดันนโยบายสาธารณะที่ตอบโจทย์ชุมชนคนท้องถิ่น ด้วยเป้าหมาย “บ้านสวยใส ไร้มลพิษ สุขคุณภาพชีวิตที่ดี”

ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ วงสมัชชาสุขภาพจังหวัดที่ริเริ่มจากภาคประชาสังคม จึงเชื่อมโยงและสานพลังทำงานร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ นำไปสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม กระทั่งเกิดโครงการดีๆ เช่น “เกษตรอินทรีย์เพื่อชีวิตดีมีสุข” และแนวทางจัดการปัญหาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นระบบ ไม่กระทบวิถีชีวิตชุมชน เริ่มตั้งแต่ปี 2558 ถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดความก้าวหน้าที่เราพอใจจริงๆ

อีกพื้นที่นี้อยู่ที่ภาคเหนือ ซึ่งคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับสมาคมส่งเสริมการพัฒนาสตรีและเยาวชนลำปาง และภาคีเครือข่ายสุขภาพภาคเหนือ เป็นเจ้าภาพจัดกระบวนการถอดบทเรียน โดยมีกรณีศึกษาที่น่าสนใจจากพื้นที่ ตำบลเขาทอง จังหวัดนครสวรรค์ ชุมชนแถบนี้เผชิญกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นสัดส่วน 19.5% ของประชากร ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ ผู้สูงอายุหลายท่านมีปัญหาสุขภาพเป็นผู้ป่วยติดเตียง รู้สึกโดดเดี่ยว ท้อแท้

จากสถานการณ์ข้างต้น แกนนำชุมชน “ชมรมคนรัก

“ชม เขาทอง” ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีจิตสาธารณะ จึงหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาพัฒนาเป็นธรรมนูญสุขภาพผู้สูงอายุ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า “ธรรมนูญ ชม ผู้เฒ่าที่เขาทอง” มีการตั้ง “คณะกรรมการจัดทำธรรมนูญสุขภาพผู้สูงอายุตำบลเขาทอง” เชิญพระครูนิภาธรรมวงค์ มาเป็นประธานศูนย์รวมจิตใจให้ทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานรัฐ ท้องถิ่น ชาวบ้าน มาร่วมดมสมอง มองอนาคต รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย โดยใช้หอประชุมวัดเขาทองเป็นสถานที่จัดงาน ปรากฏว่ามีผู้คนในชุมชนมาร่วมครวละ 200-300 คน

กระบวนการร่างธรรมนูญสุขภาพ ใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่มีถุนายน-ธันวาคม 2558 สุดท้ายก็สามารถประกาศ ธรรมนูญสุขภาพผู้สูงอายุตำบลเขาทอง เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2558 ซึ่งถือเป็นวันรัฐธรรมนูญด้วย โดยมีนายอำเภอพยุหะคีรี นำกล่าวปฏิญาณว่าทุกภาคส่วนจะร่วมกันยึดถือธรรมนูญทั้ง 6 หมวด 32 ข้อ ไปปฏิบัติอย่างเต็มที่

ปัจจุบัน ชุมชนต่างๆ เข้ามาขอศึกษาดูงานที่ตำบลเขาทองจำนวนมาก และ สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ก็ได้นำไปบรรจุเป็นเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาระบบสุขภาพของชาวปากน้ำโพเรียบร้อยแล้ว

นี่คือตัวอย่างของกระบวนการมีส่วนร่วม ที่ไม่ใช่แค่คำพูดสวยหรู แต่ “บูรณาการ” ก้าวข้ามอุปสรรคสร้างสรรค์เรื่องดีๆ จิตสำนึกดีๆ ได้อย่างแท้จริง สัปดาห์หน้ามาว่ากันต่อครับ!! ●